

Wyrok z dnia 14 stycznia 2000r.

II UKN 313/99

Rolnik pobierający zasiłek przedemerytalny nie ma obowiązku opłacania składki na ubezpieczenie społeczne rolników, gdyż okres pobierania tego zasiłku jest okresem podlegania "innemu ubezpieczeniu społecznemu" w rozumieniu art. 7 ust. 1 oraz art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.).

Przewodniczący: SSN Zbigniew Myszka, Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Maria Tyszel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 14 stycznia 2000 r. sprawy z wniosku Mieczysława B. przeciwko Kasie Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddziałowi Regionalnemu w T.M. o ustalenie obowiązku ubezpieczenia, na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 23 marca 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Sąd Wojewódzki -Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi, po rozpoznaniu odwołania Mieczysława B., wyrokiem z dnia 14 października 1998 r. [...], zmienił decyzję Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego-Oddziału Regionalnego w T.M. z dnia 26 lutego 1998 r. ustalającą, że odwołujący się podlega ubezpieczeniu społecznemu rolników i jest z tego tytułu zobowiązany do opłacania składek od 26 lutego 1997 r. Sąd ten ustalił, że wnioskodawca, właściciel gospodarstwa rolnego o pow. 2,23 ha (w tym 1,71 ha przeliczeniowego), do dnia 22 grudnia 1997 r. był pracownikiem, a od 23 grudnia 1997 r. pobiera zasiłek przedemerytalny z Rejonowego Urzędu Pracy w T.M. Sąd Wojewódzki uznał, że świadczenie to, wypłacane na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu

bezrobociu (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 25, poz. 128 ze zm.) ma charakter i cel zbliżony do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, wobec czego Mieczysław B. nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu przewidzianemu w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników i ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1993 r. Nr 71, poz. 342 ze zm.).

Apelację organu rentowego oddalił Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łodzi wyrokiem z dnia 23 marca 1999 r. [...], uznając za prawidłowe zarówno ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd pierwszej instancji, jak i wskazaną podstawę prawną rozstrzygnięcia. W uzasadnieniu swego wyroku Sąd wyczerpująco ustosunkował się do podniesionych zarzutów apelacyjnych.

Organ rentowy, przytaczając jako podstawę swej kasacji naruszenie przepisów prawa materialnego, wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości oraz wydanie orzeczenia co do istoty sprawy, zarzucając temu wyrokowi: „błędną wykładnię przepisów art. 7 ust. 1 i art. 16 ust. 3 w związku z art. 6 pkt 13 i pkt 14 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz.U. Nr 7 z 1998 r., poz. 25), oraz niewłaściwe zastosowanie przepisów art. 37j w związku z art. 37m ust. 3 ustawy z dnia 14.12.1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 25, poz. 128)”. Wniosek kasacyjny zmierzał do zmiany zaskarżonego wyroku w całości oraz wydania „orzeczenia co do istoty sprawy”.

Rozpoznając sprawę w granicach kasacji Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Błędny jest wywód kasacji, że: „Ponieważ w art. 37m ust. 3 ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu ustalono, iż okres pobierania zasiłku i świadczenia przedemerytalnego jest okresem nieskładkowym – w przeciwieństwie do okresów pobierania zasiłku dla bezrobotnych – nie znajduje potwierdzenia w wyżej przywołanych przepisach pogląd, że okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych jest okresem podlegania ubezpieczeniu społecznemu”.

Przede wszystkim okres pobierania zasiłku dla bezrobotnych jest okresem podlegania ubezpieczeniu społecznemu, ponieważ na mocy art. 2 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent o raz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) jest

okresem składkowym. Podobnie stanowi art. 6 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118), zwanej dalej ustawą o FUS. Ponadto, istotą sporu w rozpatrywanej sprawie jest charakter prawny zasiłku przedemerytalnego a nie zasiłku dla bezrobotnych. Być może przytoczony wyżej fragment uzasadnienia nie odnosi się do zasiłku dla bezrobotnych, lecz przedemerytalnego, jednakże Sąd Najwyższy działający jako sąd kasacyjny nie jest uprawniony do „poprawiania” uzasadnienia kasacji i domyślania się rzeczywistej treści argumentów wnoszącego ten ściśle prawny środek zaskarżenia tak, aby argumenty te stały się adekwatne do przytoczonej podstawy kasacyjnej i jej zarzutów.

W świetle art. 2 ust. 1 pkt 2 lit. c ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (jednolity tekst: Dz.U. z 1997 r. Nr 25, poz. 128 ze zm.) osoba pobierająca zasiłek przedemerytalny lub świadczenie przedemerytalne nie jest bezrobotnym w rozumieniu tej ustawy. Taką treść temu przepisowi nadano ustawą z dnia 6 grudnia 1996 r. (Dz.U. Nr 147, poz. 687), natomiast ustawą z dnia 27 czerwca 1997 r., (Dz.U. Nr 93, poz. 569) do art. 37m dodano ust. 3 stanowiący, że okresy pobierania zasiłku przedemerytalnego oraz świadczenia przedemerytalnego są okresami nieskładkowymi w rozumieniu przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Wprawdzie za okresy nieskładkowe nie są opłacane składki na ubezpieczenie społeczne, jednakże są one – na podstawie szczególnych przepisów – okresami podlegającymi ochronie ubezpieczeniowej. Słusznie wprawdzie podniesiono w uzasadnieniu kasacji, że według art. 4 pkt 5 ustawy o FUS, za okres ubezpieczenia uważa się okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, a także nieopłacania składek z powodu przekroczenia w trakcie roku kalendarzowego kwoty rocznej podstawy wymiaru składek, oraz że - zgodnie z jego pkt 13 - ubezpieczonym jest osoba podlegająca ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowemu, jednakże w wywodzie tym pominięty został istotny fragment tego przepisu. „Ubezpieczonym” w rozumieniu art. 4 pkt 13 ustawy o FUS jest bowiem także osoba, która przed dniem jej wejścia w życie, tj. przed dniem 1 stycznia 1999 r., podlegała ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu, a do takich osób należy wnioskodawca.

Zdaniem Sądu Najwyższego brak jest logicznych przesłanek usprawiedliwienia poglądu prezentowanego w kasacji, że ustawodawca z ochrony ubezpieczeniowej wyłączył osoby pobierające zasiłek przedemerytalny (świadczenie przedemery-

talne). Prawo do zasiłku przedemerytalnego przewidziano dla tych pozbawionych pracy osób, które nie ukończyły wieku emerytalnego, natomiast – jak to podkreśliły Sądy obu instancji - nie tylko spełniają warunki do uzyskania statusu bezrobotnego i pobierania tego świadczenia, lecz nadto posiadają okres uprawniający do zasiłku w wymiarze przekraczającym okresy wymagane do uzyskania emerytury o 10 lat, jak w rozpatrywanej sprawie, a także o 5 lat – jeśli osoby te przez co najmniej 15 lat wykonywały prace uznane, w stosownych przepisach emerytalnych, za zatrudnienie w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wyłączenie z ochrony ubezpieczeniowej osób posiadających tak długi okres podlegania ubezpieczeniu lub zaopatrzeniu emerytalnemu (osoby uprawnione do świadczenia przedemerytalnego mające okresy jeszcze dłuższe), tylko dlatego, że nie ukończyły wieku emerytalnego, byłoby sprzeczne z wykładnią celowościową art. 37j (37m) ustawy o bezrobociu, bowiem niweczyłoby ich charakter ochronny przed skutkami bezrobocia, jaki tym przepisom nadał ustawodawca. Słusznie wprawdzie podniesiono w uzasadnieniu kasacji, że osoby pobierające zasiłki lub świadczenia przedemerytalne nie zostały wymienione w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887) „ani w kręgu osób podlegających ubezpieczeniu społecznemu obowiązkowo (art. 6), ani w kręgu osób uprawnionych do dobrowolnego objęcia ubezpieczeniem społecznym (art. 7)”, lecz wnoszący kasację z „pominięcia” tych osób wyciągnął błędny wniosek, że okres pobierania zasiłku lub świadczenia przedemerytalnego nie jest okresem ubezpieczenia. Wbrew wywodom kasacji, trafne i logiczne jest stanowisko wyrażone przez Sąd pierwszej instancji a pogłębione w zaskarżonym wyroku, że charakter i cel zasiłku przedemerytalnego jest zbliżony do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, a przepisy art. 6 i 7 powołanej ustawy potwierdzają jego prawidłowość. Skoro bowiem, stosownie do powołanego wyżej art. 37j oraz art. 37m ustawy o bezrobociu i art. 7 pkt 11 ustawy o FUS, okres pobierania zasiłku (świadczenia) przedemerytalnego jest okresem nieskładkowym, nie było uzasadnionej potrzeby obciążania obowiązkiem dalszego opłacania składek osób posiadających tak długi okres ubezpieczenia, jakim legitymują się osoby uprawnione do tych świadczeń. Okoliczność, że są to świadczenia wypłacane z Funduszu Pracy, jest nieistotna dla oceny ich charakteru.

Prezentowany w kasacji pogląd, że pobieranie zasiłku przedemerytalnego nie rodzi takich samych skutków prawnych i nie jest „równoznaczne z posiadaniem prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia społecznego” oraz, że ochrona ubez-

pieczeniowa nie obejmuje okresu nieskładkowego, jakim jest okres jego pobierania, prowadzi do wniosku, że osoby pobierające ten zasiłek, które nie są równocześnie rolnikami lub domownikami rolnika, nie są ubezpieczonymi w rozumieniu zarówno ustawy o FUS, jak i stosownych przepisów obowiązujących w tym zakresie przed dniem 1 stycznia 1999 r., są więc pozbawione ochrony ubezpieczeniowej, natomiast prawo do tej ochrony zachowują rolnicy i ich domownicy, pobierający to samo świadczenie. Stanowisko organu rentowego oznacza podział na dwie grupy osób pobierających zasiłki i świadczenia przedemerytalne rolników i ich domowników, podlegających ubezpieczeniu społecznemu, a więc z jednej strony obciążonych obowiązkiem opłacania składki, ale i – z drugiej strony – uprawnionych do świadczeń z tego tytułu oraz pozostałych osób, nie tylko pozbawionych ochrony ubezpieczeniowej, ale również możliwości dobrowolnego ubezpieczenia się.

Sąd Najwyższy, w składzie orzekającym w sprawie, nie akceptuje proponowanej wykładni powołanych przepisów, wprawdzie zgodnej z finansowym interesem wnoszącego kasację organu rentowego, lecz sprzecznej zarówno z konstytucyjną zasadą równości wobec prawa wszystkich obywateli Rzeczypospolitej, jak i z wykładnią celowościową przepisów chroniących osoby, które wykazały okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu w wymiarze przekraczającym wymagany do przyznania emerytury, dotknięte bezrobociem w wieku uniemożliwiającym, względnie istotnie utrudniającym, znalezienie pracy. Zdaniem Sądu Najwyższego, okres pobierania zasiłku (świadczenia) przedemerytalnego jest okresem podlegania „innemu ubezpieczeniu społecznemu” w rozumieniu art. 7 ust. 1 oraz art. 16 ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (jednolity tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.) w związku z jej art. 6 pkt 14 (bez obowiązku opłacania składki). Rolnik (domownik) pobierający zasiłek (świadczenie) przedemerytalny nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu przewidzianemu w tej ustawie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy uznał, że zaskarżony wyrok nie narusza żadnego z przepisów wskazanych w kasacji, a jej podstawy nie są usprawiedliwiona i zgodnie z art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji wyroku.

=====